

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ЖЕРТВ ЗЛОЧИНІВ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ ТА США

ISSUES OF CRIME VICTIM PROTECTION IN EUROPEAN COUNTRIES AND USA

Юрченко О.Ю.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права

Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Стаття присвячена питанням захисту жертв насильницьких злочинів в країнах Західної Європи та США. Аналізується міжнародне законодавство в контексті захисту та допомоги потерпілим від злочинів. Розглядається можливість застосування зарубіжного досвіду в сучасних українських умовах.

Ключові слова: злочинність, жертва, потерпілий, захист, віктимологічне запобігання, міжнародне законодавство.

Статья посвящена вопросам защиты жертв насильственных преступлений в странах Западной Европы и США. Анализируется международное законодательство в контексте защиты и помощи потерпевшим от преступлений. Рассматривается возможность имплементации зарубежного опыта в современных украинских условиях.

Ключевые слова: преступность, жертва, потерпевший, защита, виктимологическое предотвращение, международное законодательство.

The article is devoted to the protection of victims of violent crimes in Western Europe and the United States. The international law is analyzed in the context of protection and assistance to victims of crime. The possibility of the use of foreign experience in modern Ukrainian conditions is considered.

Key words: criminality, victim, protection, prevention victimological, international legislation.

Проблеми, пов'язані з захистом прав жертв злочинів неодноразово були об'єктом наукового дослідження. Питання віктимологічного запобігання злочинності, зокрема, зарубіжний досвід віктимологічної профілактики та поведіння з потерпілими висвітлюються в працях В.О. Тулякова, Б.М. Головкина, О.Ю. Шостко, О.М. Джузи, Г. Шнайдера, В.В. Веселухи, Д.В. Ривмана, В.С. Устинова, В.Е. Христенко, С.Ф. Денисова та інших вчених. Дане питання регулярно вивчається науковцями, проводиться порівняльний аналіз національних законодавств щодо цієї проблематики, досліджуються різні методики протидії віктимізації населення. До того ця проблема залишається актуальною і потребує всебічного аналізу та розробки практичних можливостей для застосування найбільш ефективних віктимологічних методик.

Метою статті є аналіз міжнародного законодавства в сфері захисту жертв злочинів, сучасних моделей віктимологічного запобігання злочинності, а також можливість імплементації їх в українських реаліях.

У країнах Західної Європи і США значна увага приділяється питанню віктимологічної профілактики злочинності. Проблеми, пов'язані з захистом жертв від злочинних посягань, є сферою державного регулювання, але для такого стану речей був потрібен певний час.

Умовно в західній кримінальній віктимології можна виділити два основних напрямку. Перший (академічний), зосереджує свою увагу на аналізі теоретичних аспектів сучасної віктимології, другий (прикладний) – розробляє проблеми підвищення ефективності діючого законодавства щодо захисту прав жертв злочинів та зловживанням владою, ефективності програм попередження насилля у сім'ї, програм допомоги жертвам звалтування та ін.[1, с. 95–96].

Перший міжнародний симпозіум із проблем віктимології був проведений у 1973 році в Єрусалимі, де в основному йшла дискусія про понятійний апарат віктимологічної науки. Аналізувалися такі терміни як «віктимологія», «жертва злочину», «відносини між злочинцем і жертвою». Гостро ставилося питання про те, яку ж позицію повинне займати суспільство по відношенню до жертви (потерпілого).

У 1975 р. в Італії в м. Белладжо відбувся Міжнародний семінар з віктимології, на якому поряд з методами віктимологічних досліджень розглядалися та були предметом дискусії і практичні проблеми, зокрема, становища потерпілого в ході кримінального судочинства та поведіння з ним.

Другий міжнародний симпозіум із проблем віктимології відкрився в 1976 р. у Бостоні (США). На ньому, крім проблем порівняльних віктимологічних досліджень, зачіпалися і практичні аспекти, що стосуються того, чи є потерпілий об'єктом віктимологічної профілактики і чи слід йому відігравати активну роль у кримінальному процесі.

У 1979 р. на третьому міжнародному симпозіумі з проблем віктимології в Мюнстері (ФРН) поряд з методологічними і теоретичними аспектами, опитуванням потерпілих, піднімалися і питання, пов'язані з віктимізацією у країнах, що розвиваються. У цьому ж році було засновано Всесвітнє товариство віктимології.

Межі віктимологічних досліджень усе більш розширюються, з'являються нові аспекти, які стосуються проблем жертв злочинів, і на четвертому міжнародному симпозіумі, що проходив у Токіо в 1982 р., виникло питання про надмірне підкреслення прав потерпілого, що у свою чергу може обмежити кримінально-процесуальні права обвинуваченого. На цьому ж симпозіумі були представлені перші результати застосування Закону про відшкодування збитків жертвам насильницьких злочинів.

Багато питань, пов'язаних з потерпілими від злочинних зазіхань, знайшли своє відображення в прийнятті відповідних законів в ряді країн Європи.

Так, в Австрії з 1972 р. діє Федеральний закон про надання допомоги жертвам злочинів, у ФРН із 1976 р. набрав чинності Закон про відшкодування збитку жертвам насильницьких злочинів. У багатьох країнах виникли об'єднання в підтримку жертв злочинності, наприклад, так зване «Біле кільце». У 1982 р. у США був виданий Федеральний закон про кримінально-правовий захист жертв і свідків злочинів. Відповідно до цього закону потерпілому, що виступає як свідок в кримінальному процесі, забезпечується судовий захист. Відшкодування матеріального збитку злочинцем стає самостійним видом кримінально-правових санкцій. Особа, що відбуває покарання, не має права одержувати користь зі свого злочину шляхом публікації відомостей про нього, оскільки це знову нанесло би збиток інтересам потерпілого.[2, с.349].

Значна діяльність по захисту прав людини проводиться Радою Європи, у межах якої прийнято більш 140 конвенцій, що регламентують проблеми захисту прав людини і пряме чи непряме обмеження віктимізації.

У 1983 р. у Страсбурзі Рада міністрів Ради Європи прийняла Європейську конвенцію «Про відшкодування збитків жертвам насильницьких злочинів з боку держави і міжнародного співробітництва в цій галузі країн-членів Європейської Ради».

Відповідно до даної Конвенції, відшкодування збитку виплачується наступним категоріям потерпілих:

- особам, яким у результаті навмисних дій була нанесена серйозна утрата фізичного чи психічного здоров'я;
- особам, що знаходилися на утриманні загиблих внаслідок такого злочину.

У Конвенції особливо відзначається, що відшкодування збитку може бути зменшене чи скасоване з урахуванням поведінки жертви до, під час чи після злочину [3, с.81-85]. Це, на наш погляд, важливе положення пов'язане з проблемою віктимної поведінки потерпілого, що впливає на весь механізм злочину і може бути негативним, провокуючим і навіть злочинним, що, безумовно, повинно враховуватися при вирішенні питання про відшкодування збитків жертві.

В наступні роки цією же організацією були прийняті Рекомендації щодо становища потерпілого в рамках кримінального права і кримінального процесу від 28 червня 1985 року і Рекомендації про надання допомоги жертвам і попередженні віктимізації від 17 вересня 1987 року. Дані рекомендації стали підставою для вироблення керівних принципів, що запропоновані урядам держав для перегляду національного законодавства і практики поводження з потерпілими від злочинів і жертвами зловживання владою. Серед основних можна виділити наступні принципи:

- інформування потерпілого відповідними органами про можливості одержання сприяння, практичної і правової допомоги, компенсації з боку правопорушників і держави;

- звільнення правопорушника від кримінальної відповідальності тільки після вирішення питання про компенсацію збитків потерпілому;

- закріплення в національному законодавстві положення, відповідно до якого компенсація може встановлюватися або у вигляді кримінальної санкції, або у вигляді заходу, що її заміняє, чи може призначатися на додаток до кримінальної санкції;

- підвищення рівня захисту потерпілого від розголошення будь-яких фактів, що можуть невинувато стосуватися приватного життя або образити гідність потерпілого (шляхом закритого судового засідання, нерозголошення особистої інформації і т.п.);

- забезпечення ефективним захистом потерпілих від залякування і помсти з боку злочинця (особливо по справах організованої злочинності).

Таким чином, законотворчість у західних країнах йде по шляху формування загальних принципів положень, що стосуються проблеми потерпілих від злочинів з подальшою наступною конкретизацією в нормах-принципах, які регламентують вже окремі сторони взаємодії жертв злочинів з національною правоохоронною системою і механізми реалізації таких прав.

У 1985 р. у Загребі на 5-ому міжнародному симпозиумі з проблем віктимології спектр обговорюваних питань ще більш розширився до рівня віктимізації всіх шарів населення, у тому числі іноземців і туристів, а також правового статусу потерпілих у кримінальному праві і кримінально-судочинстві.

У цьому ж році Генеральною асамблеєю ООН була прийнята Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою, у якій під терміном «жертви» розуміються особи, яким індивідуально чи колективно була заподіяна шкода, включаючи тілесні ушкодження, моральний збиток істотно обмеження їхніх основних прав у результаті дії чи бездіяльності, що порушує діючі національні кримінальні закони держав-членів,

включаючи закони, які забороняють злочинне зловживання владою... Термін «жертва» у відповідних випадках включає близьких чи родичів утриманця безпосередньої жертви, а також осіб, яким був заподіяний збиток при спробі допомогти жертвам, що знаходяться в тяжкому стані, а також запобігти віктимізації.

Крім цього Декларація визначила такі головні напрями підтримки потерпілих:

- 1) впровадження у національне законодавство держав-членів ООН міжнародних стандартів доступу потерпілих до системи правосуддя та державної підтримки;

- 2) кримінально-правова реституція жертвам, їх сім'ям, або утриманцям;

- 3) компенсації жертвам з державних і недержавних фондів;

- 4) надання необхідної матеріальної, медичної, психологічної та соціальної допомоги з урядових, добровільних громадських та місцевих джерел [4, с. 45-46].

Більшість розвинутих країн ухвалила низку нормативно-правових документів, спрямованих на захист прав жертв злочинів. У Європі з 1950 року щорічно 22 лютого проводиться День підтримки жертв злочинів. Саме в цей день у Великобританії було опубліковано Хартію підтримки потерпілих від злочинів. У США закон про права потерпілих від злочинів був прийнятий у 1980 році. Згідно з цим законом вони мають право не лише на відшкодування збитків самим винним, а й у порядку державної компенсації.

У 11 Конгресі ООН по попередженню злочинності і поводженню з правопорушниками були прийняті Керівні принципи в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя в контексті розвитку і нового економічного порядку. Відповідно до положень даного документа, державам-членам ООН для забезпечення оптимізації процесу профілактики злочинів було рекомендовано прийняти необхідні законодавчі та інші заходи з метою забезпечення жертв злочинів ефективними засобами правового захисту.

В останні роки у всьому світі дуже актуальною є проблема, пов'язана з торгівлею людьми, яка набула міжнародних масштабів.

У зв'язку з цим у 2000 році був підписаний Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінок і дітей, і покарання за це, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної насильницької злочинності.

Метою чинного Протоколу є захист і допомога жертвам такої торгівлі при повній повазі до їхніх прав людини.

Під торгівлею людьми, згідно цим правовим актам, розуміють здійснювання з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, чи отримування людей шляхом погрози, сили чи застосування інших форм примусу: викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою чи уразливістю положення, або шляхом підкупу у вигляді платежів чи вигод, для одержання згоди особи, що контролює іншу особу. Згода ж жертви торгівлі людьми на експлуатацію не береться до уваги.

Стаття 6 даного Протоколу передбачає допомогу і захист жертв торгівлі людьми, а саме: надання належного житла; консультаційної допомоги та інформації, особливо їхніх юридичних прав, мовою, зрозумілою жертвам торгівлі людьми; медичну, психологічну і матеріальну допомогу; можливість працевлаштування, професійну підготовку; забезпечення фізичної безпеки, а також можливість одержання компенсації за заподіяний збиток [4, с.130].

В зв'язку з цим підлягає серйозному вирішенню проблема захисту дітей, які все частіше стають жертвами торгівлі та жорстокого поводження.

За даними Організації Об'єднаних Націй, мільйони дітей у всьому світі живуть в умовах насильства. В результаті діти отримують травми, емоційні й психологічні стреси.

Саме це обумовило запровадження при ООН у 2009 році інституту Уповноваженого з питань насильства щодо дітей (SRSG). Прийняття рішення про його створення у рік відзначення світовою спільнотою 20-річного ювілею підписання Конвенції ООН про права дитини підтверджує, що проблема боротьби насильства над дітьми потребує нагального розв'язання [5, с.4].

Крім обговорення проблем віктимологічної профілактики на міжнародному рівні, становлять практичний інтерес різні методики захисту громадян від злочинних посягань у ряді країн Західної Європи і США.

На Заході розвиток прикладної віктимології йшов по наступним напрямкам:

- підготовка особи (розробка алгоритмів оптимальної поведінки в криміногенних ситуаціях і спеціальний тренінг);
- підвищення рівня захищеності посадових осіб, які виконують функції, пов'язані з ризиком злочинних посягань;
- зведення до мінімуму віктимогених ситуацій;
- захист та реабілітація жертв злочинів.

Концепція віктимологічної профілактики базується на інформуванні правоохоронними органами населення про сучасні форми прояву злочинності та можливості ефективного попередження злочинів; забезпечення захисту потенційних жертв; створення умов для активного співробітництва населення і поліції.

В більшості західних країн велика увага приділяється такому науковому напрямку, як екологія безпеки, тобто мова йде про вплив таких факторів як організація культурного і природного ландшафту даної конкретної місцевості, ступеня комфортності житла та інших приміщень, де протікає життя людей. Усе більшого поширення набули такі терміни, як «віктимогенні будинки, парки, вулиці», тобто ті приміщення чи місцевість, що сприяють віктимізації. Наприклад, в одному з міст США Сент-Луїсі за 20 років існування житлового будинку в ньому відбулося стільки розбійних нападів, згвалтувань, нанесення тілесних ушкоджень, крадіжок, що будинок довелося зруйнувати. Встановлено, що житлові будинки вище 7 поверхів у 4 рази частіше піддаються нападу, ніж 6-поверхові будинки і нижчі.

Архітектурне проектування і планування міст має важливе віктимологічне попереджувальне значення, зміст якого в тім, щоб спорудження будинків дозволило його жителям швидко відрізнити сусіда від чужої людини, а також були створені умови, які дозволяють сусідам знати один одного і вільно користуватися своєю територією.

У Великобританії існує дійова програма, так званої сусідської взаємодопомоги, що являє собою систему налагодження стосунків, які йдуть значно далі, ніж тільки спостереження за підозрілими людьми чи потенційно небезпечними подіями, що відбуваються в районі проживання [6, с.59].

Порівняльне новим напрямком криміногенних досліджень у цієї країні є так звана «екологія людського розвитку». Прихильники даної теорії роблять акцент на аналізі процесів соціалізації у районах з найбільш високим рівнем злочинності. При цьому особлива увага приділяється психологічним та соціальним аспектам формування саме особистості дитини та його найближчого оточування [7, с. 158–159].

У тих же США усе більш удосконалюються заходи для захисту так званих важливих персон від так званих непочитних убивць. Як стверджують фахівці, які вивчають цю проблему, інформація про життя важливих персон (президента, сенаторів чи знаменитостей повинна так подаватися засобами масової інформації, щоб не привертати увагу кілерів).

Багато людей схильні думати, що вбивця все рівно досягне поставленої мети, які б заходи безпеки не були започатковані. У дійсності, у процесі злочину задіяні певним

чином сотні факторів і навіть найменша перешкода в планах злочинця буде визначати його успіх чи провал. Знаючи це, нападники воліють вибирати ціль заздалегідь і уважно зважувати аспекти безпеки та інші обставини [8, с.36-37].

У ФРН, Франції, США розроблений дуже ефективний метод по виявленню агресивних намірів у сексуальних злочинців. У районах, де працівники поліції застосовують дану методику, кількість сексуальних злочинів є значно меншою, ніж на інших територіях. Суть цього методу полягає в тому, що ведуться бесіди з особами, підозрюваними в схильності до здійснення статевих злочинів. У процесі бесіди сексуальний злочинець «програє» у розумі майбутній злочин, іноді вирішуючи при цьому здатні виникнути проблеми, наприклад, як спокусити жертву, як перебороти її опір і т.п. Головне – правильно вибрати придатний момент, коли злочинець утратив пильність і став найбільш сприйнятливий і психологічно незахищений. Репетує у фантазії майбутній злочин і ніби знявши внутрішню зайву тривожність, напруженість, сексуальний злочинець при сприятливій можливості переводить свій задум з фантазії у реальність. Таким чином, його фантазії – це репетиція реального злочину. Перш ніж перейти до дій, гвалтівник може досить довго фантазувати. Це «тимчасове вікно» – критичний період для ефективного втручання поліції [8, с.25-26].

У тих же країнах є досить розвинена система втручання в кризові ситуації, що можуть включати перебування людини в стані емоційного порушення, сюди ж відносять сварки між чоловіком і дружиною, домашнє насильство, сварки між коханцями, випадки жорстокого поводження з дітьми, кризи в міжособистісних відносинах між підлітками і дорослими, надзвичайні напруги між людьми і т.п.

У процесі втручання в кризову ситуацію необхідно робити акцент на пошук можливостей для безпосереднього керування ситуацією і перетворення її з небезпечної в благополучну. Для цього проводиться тренінг вербальних і невербальних форм комунікації. Як показали дослідження психологів, за допомогою вербальних і невербальних навичок спілкування можна запобігти силові дії при вирішенні конфліктів. На думку ряду експертів, зовнішній вигляд, манера поведінки і навички комунікації поліцейського, уже самі по собі здатні запобігти до 98 % інцидентів, у яких могло бути застосоване фізичне насильство. Якщо навчитися правильно інтерпретувати то, як сприймаєш злочинця, то істотно зростають шанси на успішне вирішення конфлікту.

На закінчення треба сказати, що в країнах Західної Європи і США дуже сильна саме державна підтримка віктимологічних програм. Наприклад, у США створено Національну організацію допомоги жертвам злочинів, при Міністерстві юстиції функціонує Департамент допомоги таким жертвам. У восьмидесятих роках був заснований Федеральний фонд допомоги жертвам для додаткового фінансування двох головних національних програм. Перша програма розрахована на утримання державних, громадських і приватних служб; друга – на забезпечення штатів додатковими коштами для виплати потерпілим державної компенсації за шкоду, заподіяну злочинцем.

В цій країні діє більш 2000 таких програм по захисту жертв злочинів, з них більш 1400 підтримується Мініюстом, на їх здійснення виділений федеральний Фонд у розмірі приблизно 35 млн. доларів. Не федеральне фінансування є ще більшим і складає 200 млн. доларів. Реалізація подібних програм реально дозволяє знизити окремі види злочинів і надати необхідну допомогу жертвам злочинних зазіхань.

Україна також робить певні кроки щодо захисту прав жертв злочинів. Протягом останніх десяти років набули чинності і стали частиною національного законодавства ряд міжнародних договорів, зокрема тих, що стосуються запобігання торгівлі людьми, захисту дітей від сексуаль-

ної експлуатації та сексуального розбещення, кіберзлочинності, в яких передбачаються запобіжні та захисні заходи; допомога дітям-жертвам та їхнім сім'ям та ін.

Таким чином, міжнародні стандарти покладають на державу обов'язок вживати всіх належних заходів, щодо захисту прав жертв злочинів. Ступінь імплементації цих стандартів на рівні національного законодавства країни, а також їх дотримання у національній правозахисній практиці виступає якісним показником виконання державою

своїх міжнародно-правових зобов'язань у сфері захисту прав людини, а також рівня її соціальної відповідальності за долю теперішнього та майбутнього поколінь [9, с.18].

Нашій країні вкрай необхідно всебічно враховувати корисний зарубіжний досвід, правильне використання якого може реально допомогти в справі протидії окремим видам злочинності (особливо тяжкої насильницької) та захисту жертв злочинів, дотриманню їх прав та поверненню до повноцінного життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Туляков В.О. Віктимологія (соціальні та кримінологічні проблеми). – Одеса: Юрид.літ., 2000. – 336 с.
2. Шнайдер Г. Криминология: /Пер. с нем. М.: Прогресс – Универс, 1994. – 503 с.
3. Сборник документов Совета Европы в области защиты прав человека и борьбы с преступностью. – М.: СПАРК, 1998. – С. 81–85.
4. Международные акты о правах человека. – М.: Юрид. Литература, 1998.
5. Надання допомоги дітям-жертвам злочинів, пов'язаних із торгівлею дітьми, дитячою проституцією, дитячою порнографією, проти статевої свободи та статевої недоторканості дитини, з урахуванням національної та міжнародної практик / Авт.: Волинець Л. С., Гурковська Л. П., Савчук І. В. – К.: ТОВ «К.І.С.», 2011 – 132 с.
6. Hope T., Brayn I., Trickett A., Osborn D. – The British Journal of Criminology. – 2001. – Vol. 41. – № 4. – P. 595–617.
7. Ведерникова О.Н. Теория и практика борьбы с преступностью в Великобритании. М.: Российская криминологическая ассоциация, 2001, 344 с.
8. Защита важных персон от непреклонных убийц // Борьба с преступностью за рубежом. – 1999. – № 8. – С. 36–37.
9. Прокурорський нагляд за додержанням законів України щодо попередження насильства над дітьми: наук.-практ. Посібник / О.О. Кочеміровська, О.М. Подільчак, О.Р. Севрук, Г.О. Христова. – К.: ТОВ. «К.І.С.», 2010. – 88 с.

УДК 343.13

ПІЗНАННЯ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ

COGNITION ON THE INITIAL STAGES OF CRIMINAL PROCEEDINGS: NATURE AND CONTENTS

Юшко В.О.,
здобувач

*Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України*

Статтю присвячено дослідженню питання щодо розкриття змісту категорії «пізнання» на початковому етапі кримінального провадження. Також автор приділяє увагу специфіці досудово-розслідного кримінального пізнання та розглядає його структуру, характеризуючи її елементи.

Ключові слова: пізнання, кримінальне провадження, досудово-розслідне кримінальне пізнання, доказування, пізнавальна діяльність.

Статья посвящена исследованию вопроса раскрытия содержания категории «познание» на начальном этапе уголовного производства. Также автор уделяет внимание специфике досудебно-расследовательного уголовного познания и рассматривает его структуру, характеризую ее элементы.

Ключевые слова: познание, уголовное производство, досудебно-расследовательное уголовное познание, доказывание, познавательная деятельность.

The article is devoted to research of question in relation to opening of maintenance of category of «cognition» in a criminal process of further inquiry. Also an author spares attention to the specific of criminal procedural cognition and examines his structure, characterizing its elements.

Key words: cognition, criminal process, pre-trial investigation criminal cognition, probation, cognitive activity.

Категорія «пізнання» є загальнофілософською та уявляє собою особливий вид творчої діяльності з вивчення дійсності у різних її проявах (процеси, явища, факти тощо). При цьому про неоднорідність і складність пізнавального процесу можна судити з цілей, способів і рівнів пізнання. Крім того, для розкриття поняття пізнання особливе значення має його поділ на дві складові: пізнання перспективне і пізнання ретроспективне. Якщо завдання першого – це забезпечення суспільного прогресу, то завдання другого – встановлення відповідності відомостей про факти існуючим фактам, визначення тотожності встановлених обставин та обставин, що встановлюються. Останнє відіграє важливу роль при дослідженні обставин, які носять (або з великою часткою ймовірності можуть носити) кримінально-правовий характер, тобто мова йде про досудово-розслідне кримінальне пізнання. Специфічною

є, при цьому, й мета пізнання, його засоби, а також умови, в яких воно здійснюється. Встановлення істини (як істини конкретного факту), а також екстремальність самого дослідження обумовлюється складним характером такого роду пізнання. У сферу дослідження потрапляє широкий спектр обставин, що мають як пряме, так й опосередковане відношення до об'єкту досудово-розслідного кримінального пізнання. Лише у процесі досудово-розслідної пізнавальної діяльності може бути одержана інформація про факти, що мають особливе значення в кримінальному провадженні, юридично значущі обставини.

Проте базу досудово-розслідного кримінального пізнання є пізнання наукове. Ці поняття мають багато спільного. Так, методологія, у своєму широкому розумінні, на якій ґрунтується процес досудово-розслідного кримінального пізнання, є теорією віддзеркалення у загальнофіло-